

Abimaterjal tulumaksusoodustuse saamiseks mittetulundusühingutele ja sihtasutustele

Eestis puudub n-ö ettevõtte tulumaks, mida tuleb MTÜ-l või SA-l tasuda teenitud tuludelt, vaid meil tähendab tulumaksusoodustus paremat võimalust annetusi saada ning teha mitmeid kulutusi maksuvabalt. Lisaks muidugi ka riigipoolset tunnistamist, et vabaühendus on avalik ja vajalik. EMSL soovib kõigil avalikes huvides tegutsevatel MTÜ-del ja SA-del taotleda enda kandmist sellesse nimekirja ning et kusagil maailmas ei tule maksuerandid niisama kätte, on järgnev kokkuvõtte loodetavasti abiks paratamatu bürokraatiaga hakkamasaamisel.

Kuidas nimekirja pääseda?

Tulumaksusoodustus saamiseks tuleb esitada kas 15. jaanuariks või 15. juuliks Maksu- ja Tolliametile taotlusvorm TMIN (usuühendustel TMIN-K) koos asutamislepingu/otsuse koopiaga (äriregister faksib või meilib kinnitamata ära kirja küsimise peale tasuta, vt kontakte <http://www.just.ee/4400>). Kui MTÜ on asutatud Ettevõtjaportaalis, lisa taotlusele esmakandeavalduse ddoc.

Taotlust on lihtsaim esitada saates see juhatusel liikme digiallkirjaga aadressile pohja@emta.ee. Nimekirja muudetakse Vabariigi Valitsuse korraldusega järgmisest 1. jaanuarist või 1. juulist ehk kogu tsüklil toimub vaid kaks korda aastas. Hea on aga, et nimekirja lastakse sageli kohe ka alles alustanud ja nõuetele vastavad ühendused (kui ikka maksuhalduri ära veenad), kelle tegevust hinnatakse küll tähelepanelikumalt – kas ikka vastab kirjapandule!

Kes nimekirja saab?

Nimekirja kantakse vastavalt Tulumaksuseaduse järgnevatele tingimustele:

- ühing tegutseb avalikes huvides;
- ühing on heategevuslik, see tähendab pakub sihtrühmale, mille toetamine tuleneb tema põhikirjast, kaupa või teenust peamiselt tasuta või muul kasumit mittetaotleval viisil või maksab sihtrühma kuuluvatele isikutele toetust;
- ühing ei jaga oma vara või tulu ega anna materiaalselt abi või rahaliselt hinnatavaid soodustusi oma asutajale, liikmele, juhtimis- või kontrollorgani liikmele (§ 9), temale annetusi teinud isikule või sellise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmele ega nimetatud isikutega seotud isikutega § 8 lõike 1 punkti 1 tähenduses seotud isikutele (abikaasale, elukaaslasel, otsejoones sugulasel (vanem, laps jne), õele, vennale, õe või venna alanejale sugulasel, abikaasa otsejoones sugulasel, abikaasa õele või vennale);
- ühingu lõpetamise korral antakse pärast võlausaldajate nõuete rahuldandmist alles jäänud vara üle nimekirja kantud ühingule või avalik-õiguslikule juriidilisele isikule (see peab olema põhikirjas viidatud); samuti võib vara jagamine olla sätestatud Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis asuvale kasumitaotluseta või usulisele organisatsioonile, kui see vastab meie tulumaksusoodustuse saamise tingimustele;
- ühingu halduskulud vastavad tema tegevuse iseloomule ja põhikirjalistele eesmärkidele;
- ühingu töötajale ja juhtimis- või kontrollorgani liikmele (§ 9) makstav tasu ei ületa samasuguse töö eest ettevõtluses harilikult makstavat tasu.

Nimekirja EI kanta või arvatakse sealt välja ühing:

- kes ei tegutse kooskõlas põhikirjaga;
- kelle nimekirja kandmiseks esitatud dokumendid ei ole õigusaktides kehtestatud nõuetega kooskõlas;
- kelle põhitegevus on ettevõtlus, välja arvatud juhul, kui vähemalt 90% ettevõtlustuludest, millest on maha arvatud ettevõtlusega seotud kulud, kasutatakse põhikirjalistel eesmärkidel;
- kes tegeleb asutaja või annetaja kauba või teenuse reklaamimise või sihtrühma kuuluva isiku kutsealase tegevuse või ettevõtluse soodustamisega;

- kellel on ajatamata maksuvõlg või kes on korduvalt jätnud esitamata aruande või deklaratsiooni ettenähtud tähtajal või korras või kes on korduvalt hilinenud maksusumma tasumisega;
- keda lõpetatakse või kelle suhtes on algatatud pankrotimenetlus;
- kes on kutseorganisatsioon, ettevõtluse toetamise organisatsioon, ametiühing või poliitiline ühendus. Ühendust käsitatakse poliitilise ühendusena, kui ühendus on erakond või valimisliit või kui ühenduse põhieesmärk või põhitegevus on erakonna või valimisliidu või avalike ülesannete täitmiseks valitavale või nimetatavale ametikohale kandideeriva isiku heaks või vastu kampaaniate korraldamine või annetuste kogumine.

Maksuamet ja rahandusministeerium kalduvad asuma ka seisukohale, et riigi ja omavalitsuste asutatud või kontrollitud MTÜd ja SA-d ei peaks maksusoodustust saama, kuigi seadus neid otseselt ei välista.

Kuidas sõnastada põhikirja?

Põhikirjas on oluline silmas pidada järgmist:

- lisaks ühenduse eesmärgile peaks olema ka lahti kirjutatud selle saavutamiseks tehtavad n-ö heategevuslikud tegevused ning selgelt nende tegevuste sihtrühmad.
- põhikirjas ei tohiks olla võimalustki liikmetele varalisi soodustusi anda (vastavalt tulumaksuseadusele) – see loob soodsa pinnase maksuameti negatiivseks otsuseks, kuigi nad vaatavad ka ühenduse reaalselt tegevust; Kindlasti tuleks uutel organisatsioonidel kasutada seaduse sõnastust: Ühing ei jaga oma vara või tulu ega anna materiaalselt abi või rahaliselt hinnatavaid soodustusi oma asutajale, liikmele, juhtimis- või kontrollorgani liikmele, temale annetusi teinud isikule või sellise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmele ega nimetatud isikutega seotud isikutele Tulumaksuseaduse mõistes.
- põhikirjas ei tohi olla ka sageli esinevat lauset, et liikmetel on õigus küsida ühinguult materiaalselt või moraalselt abi või kasutada tasuta või soodustingimustel ühingu vara, kuna seegi ei meeldi maksuhaldurile, isegi siis, kui tegu on ühingu tavapärase tegevusega ja liikmed kuuluvad ka ühingu sihtgruppi;
- põhikiri peab sisaldama sõnastust, et vara jagamisel ühingu lõpetamise korral peab see minema „teisele (sarnaste eesmärkidega) tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühingute nimekirja liikmele või avalik-õiguslikule juriidilisele isikule“ (mõiste sisaldab ka riiki, omavalitsusi, ülikoole jne). Ei tohi märkida ühtegi muud võimalust või sõnastust, nt et „selle võimatuse korral lähtutakse seadusest“ või loetelus „mõnele teisele“, mida mõned kasutavad – seda maksuamet ei aktsepteeri, kuna variant võimaldab vara jagada ikka kellele tahes. Targem on organisatsiooni nimeliselt mitte välja tuua, kellele vara läheb, kuna ühingu likvideerimise ajal ei pruugi nt teda enam olemas või nimekirjas olla ja siis on seaduse täitmine raske.

Kuidas sõnastada taotlust?

Taotlusvormis TMIN küsib maksuamet lisaks organisatsiooni põhiantmetele muuhulgas:

- teie tegevuse kirjeldust eelmisel, käesoleval ja järgmisel aastal – siin on oluline avalikes huvides tegutsemise tõestamiseks kirjeldada oma sihtrühmi võimalikult laialt, ära näidata laiemale avalikkusele suunatud tegevused ja üritused jms; heategevusliku olemuse tõestamiseks tuleb selgitada, kuidas ja millist oma toodet/teenust pakute te väga soodsalt või tasuta või muul kasumit mittetaotleval viisil, nagu nõuab seadus. 2009. aastast hakkas maksuamet seadust tõlgendama palju rangemalt ja kuigi teile tundub, et teiesarnaseid ühinguid on nimekirjas sadu, lükkab maksuamet teie taotluse tagasi otsituna näiva ettekäändega „puudub arusaadav sihtrühm, keda toetatakse“, mis viitab, nagu maksuamet näeks nimekirja lisatavate hulgas edaspidi vaid klassikalisi heategevus- või sotsiaalvaldkonna organisatsioone. Selline tõlgendamine on meelevaldne, aga vabauhendused on selles vaidluses nõrgem pool ja ainus võimalus on otsused kohtus vaidlustada;
- lühiülevaadet tulevikuplaanidest (neid kahte seepärast, et paremini mõista, kelle huvides ja millega teie organisatsioon sisuliselt tegeleb või plaanib tegeleda, et hinnata avalikes huvides ja heategevuslikku tegevust). Maksuhaldur võib külastada ka teie kodulehekülge või lihtsalt guugeldada, nii et jälgi, et ka netis oleks kohane info;

- kindlasti pane kirja oma tegevuse see osa, mida saab pidada heategevuslikuks – kas teenused-üritused on tasuta või tasulised; kui viimast, siis palju nad maksavad, kas keegi saab soodustusi jne, kuna just see on maksuhalduri jaoks heategevuslikkuse peamine indikaator.
- ühingu põhivara ja investeringuid ning suuremaid saadud annetusi; ühenduse liikmete arvu ja nimekirja! (seda peab pidama juhatuse näginii) ning liikmete varaliste kohustuste ja antud soodustuste kohta. **2011. aastast liikmete isikukoode (või registrikoode) enam esitama ei pea!**
- küsimusele „Kas ühing annab rahaliselt hinnatavaid soodustusi, teeb kingitusi või annetusi, maksab abirahasid, toetusi, stipendiume või teeb muid sarnaseid väljamakseid“ tasub vastata jah, kuna seda punkti kipub maksuametnik pidama indikaatoriks, kas te olete ikka „heategevuslik“;
- infot töötajate ja neile ning juhtorgani liikmetele ja muude lepingute alusel makstud (töö)tasude kohta;
- eelmise ja jooksva aasta tulude ja kulude aruannet (umbkaudseltki eelarve, kui jooksvat aastat täpselt ei tea või olete äsja alustanud). Maksuametile meeldite te rohkem, kui vähemalt plaanitegi mingeid selliseid kulutusi, mida nad saavad tõlgendada heategevuslikena.

Kõik need andmed peaksid olema hõlpsasti kättesaadavad raamatupidajalt, kuna küsitakse sisuliselt samu andmeid, mis tuleb esitada koos majandusaasta aruandega.

Mida nimekirjas olemine pakub?

Annetused maksuvabalt

Nimekirja kuuluvale organisatsioonile tehtavad annetused on maksuvabad juriidilistele isikutele ning summad (või materiaalse annetuse puhul selle turuväärtuse) saab maha arvata ka eraisik oma maksustatavatest tuludest pärast teisi mahaarvamisi (elatised, koolituskulud, laenuintressid jms). Eraisikule on see piirmäär 5% tuludest ja annetused deklareeritakse koos tuludega. Kui annetuse saaja on maksuametile andmed edastanud, kajastub see eeltäidetud tuludeklaratsioonis; kui mitte, võib maksuamet küsida dokumentaalset tõestust selle annetuse kohta, mis te oma tuludeklaratsiooni kirjutate.

Juriidiline isik peab iga aasta lõpus valima, kas tema tehtud annetuste puhul arvestab ta piirmäära 10% eelmise majandusaasta kasumist või 3% sama aasta sotsiaalmaksuga maksustatavatest väljamaksetest. Annetused deklareerib annetaja muidu igakuiselt vormil TSD lisa 5. *Annetamisel nimekirja mitte kuuluvale organisatsioonile ei saa eraisik annetust lihtsalt oma maksustatavatest tuludest maha arvata; firmad peavad selle pealt aga eraldi makse tasuma.*

Maksuvabad kulud

Nimekirja liige saab vastavalt tulumaksuseadusele teha piiramatult kulutusi „külaliste või äripartnerite toitlustamise, majutamise, transpordi või kultuurilise teenindamisega“ (TuMs § 49). Teistele juriidilistele isikutele kehtib nende kulutuste osas piirmäär 32 eurot kalendrikuus + 2% samal kalendrikuul isikustatud sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksetest summeeritud arvestuse alusel.

Paraku tõlgendab maksuamet selle alla ka paljude ühenduste jaoks n-ö projektikuludid, mis tähendab, et enamasti peaks nimekirja mitte kuuluv ühendus toitlustus-transpordi-majutuskuludelt makse maksma, nii et sellest on saanud üks põhilisi argumente nimekirja kuulumiseks, et normaalselt tegutseda ja vabatahtlikke kaasata.

Lisaks võib nimekirja kuuluv organisatsioon teha maksuvabalt järgnevaid kulutusi, kui vastav tegevus on tema **põhikirjaline eesmärk:**

- annetused ja kingitused teisele nimekirja liikmele;
- füüsilisele isikule toimetulekuks osutatud materiaalne abi, sealhulgas rahaline abi Statistikaameti viimaste andmete kohase leibkonnaliikme kuukeskmise väljamineku ulatuses kalendrikuu kohta;
- noorte püsilaagris või noorte projektlaagris osalejale kingitud meened kuni 32 euro ulatuses laagris osaleja kohta;
- spordivõistlusel osalejale võistlusel kingitud meened kuni 32 euro ulatuses võistlusel osaleja kohta;
- reklaami eesmärgil üle antud kaup või osutatud teenus, mille väärtus ilma käibemaksuta on kuni 10 eurot.

Maksuvabad stipendiumid

Nimekirja liige saab maksta maksuvabalt stipendiume õppe- ja teadustööks ning loominguks ja spordi tegevuseks vastavalt valitsuse määrusele, mille leiab siit <https://www.riigiteataja.ee/akt/258002?leiaKehtiv>.

Stipendiumide maksmine peab olema märgitud põhikirjas ning väljamaksete jaoks võiks organisatsioon sõlmida igakordsed lepingud, raha kantakse saajale üle määratud summas, seda ei deklareeri kusagil maksja ega kajastu stipendium saaja tuludeklaratsioonis.

Stipendiumisaajad peavad olema leitud avaliku konkursi teel, kusjuures stipendiume ei tohi maksta:

- isikule, kes on stipendiumiandja asutaja, liige, ühinguga seotud isik või temale annetusi teinud isik või sellise isiku asutaja, liige või seotud isik;
- seoses ettevõtlusega, töö- või teenistussuhtega või juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmeks olekuga.

Lisaks on nimekirja kuulujal õigus taotleda tasuta riigi õigusabi "keskkonnakaitse või tarbijakaitse valdkonnas või riigi õigusabi andmiseks esineb muu ülekaalukas avalik huvi paljude inimeste seadusega kaitstud õiguste võimaliku kahjustamise vältimiseks."

Mida nimekirjas olemine nõuab?

Ega see keeruline ole, kui sul on vähegi korras raamatupidamine ja tegevus vastab ikka sellele, mida põhikirjas ja taotlusvormis väitnud oled.

Lisaks muule peab nimekirja liige täitma igal aastal vaid kaks lisadeklaratsiooni: 1. veebruariks saadud annetuste kohta INF 4 (annetajate nimed, isiku- või registrikoodid ja summad – eraisikute puhul kantakse need andmed nende eeltäidetud tuludeklaratsioonile nii et igal juhul peaksid teadma ja fikseerima oma annetajad!).

Teine deklaratsioon INF 9 tuleb esitada 1. juuliks ja kirjeldada seal eelmise aasta kingituste ja annetuste kasutamine, samuti kõigi muude tulude saamine ja kasutamine. Arukas on täita kõik deklaratsioonid e-Maksuametis, et vältida probleeme, kus paberil esitatu lihtsalt kaduma läheb. Viimasel juhul jääb alati õigus maksuametile ja teid võidakse nimekirja mitte lubada või sealt välja arvata.

Kui aastaaruanded, nõutavad deklaratsioonid või maksukohustused pole õigeaegselt esitatud või täidetud, võib eksija igal juhul nimekirjast välja arvata! Kaasneda võivad ka sunnirahad ehk kõnekeeles trahvid. Nimekirja pääsemiseks või seal püsimiseks eeldavad maksuhaldurid reeglina poolt aastat „puhast minevikku“.

Nimekirjas püsimist ei pea uuendama igal aastal!

Kui nimekirja ei pääsenud ...

Esiteks – kui maksuametnik soovib teil endal taotlus tagasi võtta, ei maksa seda alati tõsiselt võtta. See on üks veider trikk oma töömahu vähendamiseks, ent võimalus nimekirja pääseda ei pruugi üldse nii olematu olla, kui ta teid veenda üritab.

Negatiivse otsuse korral annab maksuamet sellest teile kirjalikult koos põhjendusega teada (oluline, et maksuametis ja registris oleks teie toimiv postiaadress, mida saab muuta e-maksuametis ja <https://ettevotjaportaal.rik.ee/>, alati on võimalus edasi vaielda. Seadus näeb ette vaide esitamise võimaluse 30 päeva jooksul, samuti võib ressursside olemasolul pöörduda kohtusse.

Valdav osa tagasilükatud taotlustest on valesti täidetud, või ei vasta seaduse nõuetele põhikiri, või on esitamata registrikt küsitud asutamislepingu/otsuse koopiat, nii et pööra kõigele nõutule suurt tähelepanu! Ja ebaõnne puhul taotle järgmine kord uuesti, kui usud, et sul tegelikult ON seaduslik alus nimekirja pääsemiseks.

Teine ja keerulisem olukord on see, kui maksuhaldur leiab, et te ei tegutse avalikes huvides ja heategevuslikult või puudub toetust vajav sihtrühm. Maksuhaldurid teevad oma otsuseid sageli üsna subjektiivselt ja ses osas sõltub positiivse lahendi saamine sinu osavusest oma tegevust taotlusvormis (ja põhikirjas) õigesti kirjeldada!

Sageli jäävad haldurid jänni heategevuse mõiste tõlgendamisel, mis nende jaoks tähendab sageli veel klassikalist heategevust, annetamist ja ainult vabatahtlikku tööd; mingite ebasoodsates tingimustes sihtrühmade toetamist jne,

aga see tõlgendus ei ole päris adekvaatne; seaduses on, et heategevuslik on ka „muul kasumit mittetaotleval viisil“ kaupade ja teenuste pakkumine.

Samuti häirib mõnd maksuhaldurit vahel ühenduste omatulu teenimine (ettevõtlus), aga see on oma eesmärkide täitmiseks tegelikult igati seaduslik ja võimaldab ka tulumaksusoodustuse saamist, kui ettevõtluse „kasumist“ kulutatakse 90% oma ühenduse eesmärkide täitmiseks avalikes huvides!

Kust abi saada?

Taotluse ja põhikirja koostamise ning vaide esitamisega võib nõu küsida EMSList info@ngo.ee, samuti oma maakondliku arenduskeskuse MTÜde konsultandilt www.arenduskeskused.ee.

2007. aastast töötab maksuameti juures ka ainult mittetulundusühenduste esindajatest koosneb nõuandev komisjon, kes vaatab läbi maksuhaldurite eelotsused ja põhjendused ning annab neile oma hinnangu – peamiselt ses osas, kas haldurid on hinnanud adekvaatselt ühenduste tegutsemist avalikes huvides ja heategevuslikult. Maksuamet alati küll ei arvesta komisjoni soovitusetega.

Vajalikud õigusaktid jm viited

- Tulumaksuseadus (TuMs) <https://www.riigiteataja.ee/akt/119112010007?leiaKehtiv>
- Stipendiumide maksmise kord <https://www.riigiteataja.ee/akt/258002?leiaKehtiv>
- Tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste nimekirja koostamise kord jm <https://www.riigiteataja.ee/akt/12769553?leiaKehtiv>
- Tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste nimekiri <https://www.riigiteataja.ee/akt/305012011016?leiaKehtiv>
- Maksuameti kodulehe alajaotus MTÜdele <http://www.emta.ee/?id=1364>
- Avalikes huvides tegutsemise hindamise juhend <http://www.emta.ee/?id=14383>
- Heategevuslikkuse kriteeriumide juhised <http://www.emta.ee/index.php?id=32181>
- Taotlusvormid TMIN, TMIN-K koos täitmise juhenditega ja INF deklaratsioonid <http://www.emta.ee/?id=14802>
- Annetuste maksustamine (juhend eri tüüpi tehingute kajastamisest) <http://www.emta.ee/?id=22620> ja www.ngo.ee/annetajale
- INF9 avalikud andmed, otsing registrikoodi järgi - <https://apps.emta.ee/e-service/doc/a0011.xsql>

Jõustunud kohtulahendeid tulumaksuseaduse § 11 tõlgendamiseks 2012. aasta maikuu seisuga ei ole. Pooleli või jõustumata on haldusasjad 3-11-2014, 3-11-2352 ja 3-12-763.